

СТАНОВИЩЕ

от доц. Теодора Николаева Евтимова, д.оз.
Катедра „Здравни грижи“, Филиал Шумен
Медицински университет „Проф. д-р П. Стоянов“- Варна

на дисертационен труд на тема:

**„Акушерски грижи за жени след раждането –
подходи и възможности за оптимизиране ролята на акушерката“
на докторант: Румяна Николова Лалева**

за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“
област на висшето образование: 7. Здравеопазване и спорт
професионално направление 7.4.Обществено здраве
докторска програма по специалност: „Управление на здравни грижи“

Данни за процедурата

Настоящото становище представям в качеството си на член на научно жури, определено със Заповед № Р-109-591/29.12.2021г. на Ректора на Медицински университет – Варна във връзка със защита на дисертационен труд на асистент Румяна Николова Лалева за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“.

Асистент Румяна Лалева е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравни грижи“, професионално направление 7.4. Обществено здраве, съгласно Заповед № Р-109-134/27.03.2020г. на Ректора на МУ – Варна. Научен ръководител е доц. Валя Димитрова, д.оз.

На основание чл.24 ал. 6 и чл.30, ал.3 от ППЗРАСРБ, чл.68, ал.1 от ПРАС на МУ Варна и решение на ФС по протокол №176/16.12.2021г. на ФОЗ, успешно положен докторантски минимум и съобразно готовността ѝ за публична защита, Румяна Николова Лалева е отчислена с право на защита.

Биографични данни и кариерно развитие на докторанта

Румяна Лалева завършва ИПЗКССО „Д-р Н. Николаев“– гр. Варна (1990г.), специалност „Акушерка“. Дипломира се през 2011г. с ОКС “Бакалавър“, а през 2012г. с ОКС „Магистър“ по специалност „Управление на здравните грижи“ в Медицински университет – Варна. Професионалната кариера и опит на Румяна Лалева започва като акушерка през 1990 година в Общинска болница – гр. Тервел. В последствие, осемнадесет години (1997-2015г.) работи в СБАГАЛ „Проф. д-р Д. Стаматов“ ЕООД в Неонатологично, Родилно и отделение Патология на бременността.

От месец септември 2015г. е преподавател по практика, а след конкурс през 2018г. е асистент в Катедра „Здравни грижи“, ФЗО в Медицински университет – Варна. През 2020г. придобива специалност „Обществено здравеопазване“ в Медицински университет – Варна.

Член е на Българска асоциация на професионалистите по здравни грижи, Българска асоциация по обществено здраве и Европейската асоциация по обществено здраве, БНДОЗ и АБА.

Теоретичната и практическа си подготовка асистент Румяна Лалева развива и усъвършенства чрез участия в семинари и курсове за продължаващо обучение.

Има 26 публикации и участия в национални и международни конференции в областта на акушерските грижи.

Общи характеристики на дисертационния труд

Дисертационният труд, представен от ас. Румяна Лалева, е разработен в обем от 190 страници и е структуриран в пет глави (литературен обзор, методика на проучването, собствени проучвания, резултати и обсъждане, експериментална програма, изводи препоръки и приноси), библиография и 10 приложения. Представената научна разработка е онагледена с 81 фигури и 15 таблици. Библиографският списък е съставен от 178 литературни източника, от които 110 на кирилица, 50 на латиница и 18 интернет източника.

Оценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Докторантката е насочила своя научен интерес към актуален, разработван и от други автори проблем, отнасящ се до ключова за съвременното здравеопазване област - акушерската грижа в периода на бременност, раждане и послеродовия период.

Литературният обзор представя ретроспективен преглед на следродилната грижа в България. Акцент е поставен върху патронажната акушерска грижа през пуерпериума, като утвърдена и успешно работеща практика в страните от ЕС. В България тя може да стане реалност само ако бъдат законово регламентирани единни стандарти за патронажни акушерски грижи.

Акушерските компетенции при нормален и патологичен пуерпериум, описани подробно в литературния обзор от ас. Лалева се изучават в базовото акушерско образование и изместват фокуса от темата на дисертационния труд.

В заключителната част на литературния обзор са направени 8 извода, свързани с управлението и ефективното планиране на акушерските грижи и предизвикателството те да бъдат реализирани в извънболничната помощ.

В глава втора е представена методиката на проучването. Докторантката е формулирала **целта** на дисертационния труд: *„Да се проучат медико-социалните аспекти на акушерските грижи за жени след раждане в извънболничната помощ и да се потърсят възможности за оптимизиране ролята на акушерката“*. За постигането на тази цел са формулирани 10 задачи и 3 работни хипотези, отчитайки степената на

индивидуализиране на акушерските грижи и поемането на нови, по-високи отговорности от акушерката в процеса на консултиране на жени в периода след раждане.

Направено е проучване сред три групи респонденти: акушерки от Родилно отделение и отделение/сектор Патология на бременността ($n = 94$), бременни и родили първо дете, хоспитализирани в Родилно отделение или отделение/сектор Патология на бременността ($n = 382$) и родили второ или следващо дете, хоспитализирани в Родилно отделение ($n = 196$). За всяка група е разработена анкетна карта с въпроси по няколко основни тематични направления: социални аспекти на майчинството, необходимост от персонална подкрепа, потребност и нагласи на жените от продължаващи патронажни акушерски грижи, възможности на акушерките да предоставят тези грижи, въвеждане на медицинска документация и др.

Техническите единици са пет лечебни заведения за болнична помощ, разположени на територията на Северна България (две в град Варна и по едно в градовете Шумен, Добрич и Търговище).

Паралелно със социологическото проучване е проведен контролиран експеримент „Акушерките в подкрепа на майчинството“, на базата, на който могат да бъдат планирани медицинските дейности чрез изготвен план за акушерски грижи в периода след раждането. Иновативното в научната разработка е оценката на потребностите и ефективността от акушерски грижи чрез попълване на „Тест за тревожност“ (адаптиран по тест на Zung от Duke University) – входно и изходно ниво.

В глава трета са представени резултати и анализ от собствено социологическо проучване. Потвърждава се тезата, че знанията и уменията на акушерките за консултиране и обучение на пациентите са недостатъчно използван ресурс при дефиниране на функциите на членовете на екипа в Женска консултация.

Негативната тенденция, свързана със значителен дефицит на акушерки, особено в извънболничната помощ (за Варна – 21 акушерки в ДКЦ и МЦ), не е основателна причина тази група от професионалисти, предоставящи продължаващи акушерски грижи, да не бъдат обект на настоящото научно изследване.

Проучени и анализирани са факторите, оказващи влияние на постнаталното наблюдение-начин на родоразрешение, възраст на родилката, опит във връзка с предходно раждане. Резултатите от проведените проучвания доказват необходимостта от създаване на условия за осъществяване на активни акушерски грижи след раждането и регламентиране на акушерските патронажни грижи. Това би било крачка към повишаване на качеството и удовлетвореността както на пациентите, така и на акушерките.

Психо-емоционалното състояние на пациента е съществен компонент на цялостния му здравен статус и има определящо значение както за успеха на прилаганите грижи, така и за удовлетвореността от тях. С тази цел докторантката прави оценка на потребностите на пациентите от здравни грижи въз основа на редица фактори-подкрепата, която получават родилките в дома след изписването, опит от предходно раждане, възрастта и образователния ценз на респондентите и др.

Анализът на резултатите от научното изследване посочва явни и потенциални проблеми при наблюдението по време на следродилния период (затруднения с кърменето, липса на опит в грижите за новороденото, болка) - потребности, които изискват активна консултативна дейност и акушерски грижи след раждането. Функциите на акушерката са насочени към подпомагане на родилката, семейството и общността чрез осъществяване на промотивна, здравно-възпитателна и профилактична дейност в рамките на медицинския екип или самостоятелно за достигане на оптимално майчино и детско здраве.

Считам, че поставената от докторантката задача: „Да се анализират и изследват възможностите, които създава съвременното обучение на акушерките за предоставяне на грижи за жени след раждане“ не е изследвана и анализирана задълбочено в дисертационният труд.

В глава четвърта на научното проучването са осъществени патронажни грижи в рамките на експериментална програма „Акушерките в подкрепа на майчинството“. Респондентите са разпределени в две групи – експериментална и контролна. Във връзка с осигуряване на ефективността на експерименталната програма докторантката предлага собствено разработена документация за оценка и планиране на акушерските грижи:

- **Карта за планиране на акушерските грижи** - чек- лист за събиране на информация за пациента и идентифициране на явни или потенциални рискове, свързани със съставянето на прогноза за протичането на послеродовия период. Оценката на този риск определя минималния брой домашни посещения;
- **Супервизия за интервенция** по програма „Акушерката в подкрепа на майчинството“ – насочена към специалните нужди на конкретния пациент, обучение и усвояване на специални умения, планиране на оптимален брой домашни посещения и теми за обсъждане ;
- **Тест за тревожност** – предлаган на родилките в началото и края на експеримента.

По време на провеждането на експеримента е проведено дълбочинно интервю с пациентите от експерименталната група за изясняване на потребностите на родилите жени и индивидуализиране на акушерските грижи за тях. Според Ченгелова „за целите на дълбочинното интервю се формулира един централен изследователски въпрос и от пет до седем подвъпроса. Дълбочинното интервю е интерпретативен метод, което означава, че информацията не просто се анализира – тя се интерпретира от изследователя.“¹ Анализ и интерпретация на резултатите от проведените дълбочинни интервюта от ас. Румяна Лалева не са направени.

В подкрепа на качеството на университетското образование е предложението на ас. Румяна Лалева за провеждането на курс за следдипломно обучение.

¹ Ченгелова ,Е., Интервюто в социалните науки, София 2016

Изводите от проведеното изследване са сведени до девет, практически ориентирани, които следват поставените изследователски задачи и логически произтичат от получените резултати.

Отправените **препоръки** в резултат на проведеното научно проучване и целящи оптимизиране ролята на акушерката в осъществяване на патронажни грижи са адресирани към институции в областта на здравеопазването и образованието в Република България - Министерство на здравеопазването, БАПЗГ и Медицинските университети.

Заключение

Дисертационният труд на тема „**Акушерски грижи за жени след раждането – подходи и възможности за оптимизиране ролята на акушерката**“ е резултат от изследователска дейност върху актуална тема в унисон с тенденциите за разширяване автономната роля на акушерката. Докторантката е предложила инструментариум за оценка и планиране на акушерските грижи, който има потенциал за практическо приложение в областта на управление на здравните грижи.

Дисертацията отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна.

Давам своята положителна оценка за присъждане на **образователната и научна степен „Доктор“** на асистент **Румяна Николова Лалева** по специалност „Управление на здравните грижи“ .

26.01.2022г.

Изготвил становището:

Доц. Теодора Евтимова, д. оз.